

ФАКТОРИ ОЦІНКИ МАТЕРІАЛЬНОГО ПОТОКУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Сучасна економіка характеризується прискореними змінами та ускладненнями умов господарювання промислових підприємств. Стохастичність та нестабільність соціально-економічних процесів призводить до зростання невизначеності при управлінні економічними системами, і, як наслідок цього, суттєве збільшення ризиків функціонування економіки окремих підприємств. Крім того, умови ринкової економіки суттєво змінили і характеристики ділового середовища, критерії оцінки і механізми управління промисловими підприємствами.

За сучасних економічних умов ефективне господарювання промислових підприємств визначається їх можливістю адаптуватися до мінливих умов зовнішнього середовища. Особлива роль за таких умов відводиться раціональному та ефективному просуванню, розподілу та використанню матеріального потоку. Це пов'язано з тим, що надлишок сировини призводить до значних витрат на її зберігання, а нестача – до простоїв виробництва. Тому для прийняття дійових рішень з організації руху матеріального потоку на підприємстві необхідно перш за все визначитися з факторами оцінки матеріального потоку та показниками, що їх характеризують.

Для визначення факторів оцінки матеріального потоку промислового підприємства, перш за все, наведемо поняття матеріального потоку. В даному дослідженні під матеріальним потоком будемо розуміти сукупність предметів праці, які мають уречевлену форму (починаючи від їх добування і закінчуючи доставкою кінцевому споживачеві), існують в межах логістичної системи «виробництво-обіг-споживання», сприймаються як єдине ціле, розглядаються в процесі застосування до них логістичних операцій в певному часовому інтервалі, знаходяться у стані руху.

Дослідженням факторів оцінки матеріального потоку займалися багато науковців, серед яких особливо слід відмітити праці Белова Л.Б., Гаджинського А.М., Гордона М.П., Крикавського Є.В., Ніколайчука В.Є., Окландера М.Р., Танькова К.М., Тридіда О.М. Так, згідно [1,2,3] матеріальні потоки в межах кожної логістичної підсистеми оцінюють 4 групами логістичних показників: структурними показниками, показниками продуктивності логістичної підсистеми, показниками економічності та показниками якості. Ніколайчук В.Є. пропонує характеризувати матеріальні потоки кількісними та якісними показниками, основними серед яких відокремлює напруженість та потужність. Крім всього вище перерахованого матеріальні потоки характеризують номенклатурою продукції, початковими, проміжними та кінцевими пунктами, наявністю та величиною запасів, способом переміщення. Однак бачимо, що більшість підходів розглядають матеріальні

потоки не в часовому інтервалі, а у визначений момент часу, коли вони утворюють матеріальні запаси.

На підставі аналізу та узагальнення результатів існуючих на сьогодні наукових досліджень в галузі факторів оцінки матеріального потоку [1-7] запропоновано найбільш прийнятну на нашу думку систему факторів оцінки матеріального потоку підприємства (рис.1), яка складається з чотирьох груп компонентів:

1 група - фактори ефективності використання ресурсів;

2 група - фактори оцінки рівня запасів;

3 група - фактори оцінки рівня сервісу;

4 група - фактори оцінки руху матеріального потоку.

Кожна наведена група факторів характеризується низкою показників, які представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Фактори оцінки матеріального потоку промислового підприємства

№ п/п	Фактори оцінки матеріального потоку	Показники, що їх характеризують
1	Фактори ефективності використання ресурсів	- матеріалоемність продукції; - матеріаловіддача; - рентабельність матеріальних витрат; - питома вага матеріальних витрат в собівартості продукції; - питомі витрати матеріальних ресурсів на 1 грн товарної продукції; - коефіцієнт використання матеріалів; - витрати на утримання ресурсів; - рентабельність товарооберту.
2	Фактори оцінки рівня запасів	- середній запас на складі; - швидкість товарооберту; - час обороту товарів; - частка запасів в загальному оберті.
3	Фактори оцінки рівня сервісу	- готовність до поставки; - надійність поставки; - рівень виконання заказів; - рівень якості поставленої продукції; - тривалість виконання заказу.
4	Фактори оцінки руху матеріального потоку	- напрямок руху; - інтенсивність руху; - ритмічність надходження потоку; - синхронність руху; - рівномірність надходження матеріального потоку.

Серед відокремлених груп факторів найбільший інтерес представляють фактори оцінки руху матеріального потоку. Матеріальні потоки можуть перебувати у двох протилежних станах: динамічному та статичному. Коли матеріальні потоки розглядаються у визначений момент часу, вони утворюють матеріальні запаси. Загальновідомо, що матеріальний потік це, перш за все, матеріальні ресурси, незавершене будівництво та готова продукція, що знаходяться в стані руху і по відношенню до яких застосовуються логістичні операції, пов'язані з фізичним переміщенням в просторі та часі. Тому аналізуючи формування, просування та розподіл матеріального потоку на промисловому підприємстві необхідно більше уваги приділяти саме факторам руху, дослідження яких дасть можливість оптимізувати технологічні процеси виробництва, матеріально-технічного постачання, транспортування та збуту продукції, проектування виробничих та складських приміщень.

Підводячи підсумок можна зазначити, що сформована нами система факторів оцінки матеріального потоку підприємства та відокремлення факторів оцінки руху матеріального потоку є достатньо об'єктивною та економічно обґрунтованою. Запропоновані показники оцінки руху матеріального потоку можуть використовуватись для ефективного планування матеріально-технічного постачання, виробничого процесу та збуту готової продукції. Значення того чи іншого показника може вказати на «вузькі» місця в логістичній системі «постачання – виробництво – збут» та можливі варіанти їх подолання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Белов Л.Б. Использование системы сбалансированных показателей для оценки эффективности логистики снабжения // Логистика и управление цепями поставок. – 2004. – №4-5.
2. Гаджинский А.М. Логистика: Учебник для высших и средних специальных учебных заведений. – 5-е изд., перераб.и доп. – М.: ИВЦ «Маркетинг», 2002. – 408 с.
3. Гордон М.П. Функции и развитие логистики в сфере товарообращения // РИСК. – 1993. – № 1. – С. 38-44.
4. Крикавський Є.В. Логістика для економістів: Підручник. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2004. – 448 с.
5. Николайчук В.Е., Кузнецов В.Г. Теория и практика управления материальными потоками (логистическая концепция). Монография. – Донецк: КИТИС, 1999.– 413с.
6. Окландер М.А. Контуры экономической логистики. – К.: Наукова думка, 2000. – 176 с.
7. Таньков К.М., Тридід О.М., Колодизева Т.О. Виробнича логістика: Навчальний посібник. – 2-ге вид., пер. – Х.:ІНЖЕК, 2006. – 352 с.